

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Кафедра мовної підготовки іноземних громадян

МАТЕРІАЛИ

**VI Всеукраїнської науково-практичної студентської
онлайн-конференції
«НАУКОВА СПІЛЬНОТА СТУДЕНТІВ XXI СТОЛІТТЯ»**

08 червня 2023 року

Суми-2023

УДК: 811'243:37(063)
Н 34

Редакційна колегія:

О. П. Сидоренко, кандидат педагогічних наук, доцент;
Л. В. Біденко, кандидат педагогічних наук, доцент;
І. С. Левенок, доктор філософії, викладач

Н 34 Наукова спільнота студентів XXI століття : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції / упоряд. : О. П. Сидоренко, І. С. Левенок, Т. Г. Чернишова. – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 105 с.

Матеріали містять тексти доповідей учасників VI Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції «Наукова спільнота студентів XXI століття». Збірник матеріалів конференції підготовлено в рамках першого етапу реалізації Модуля Жан Моне «Європейські цінності міжкультурного діалогу в галузі освіти: міждисциплінарний та інклюзивний підходи» («European values of intercultural dialogue in education: interdisciplinary and inclusive approaches» – EUROVALID), номер 101085224.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст, правдивість наведених наукових результатів дослідження несуть автори опублікованих матеріалів.

УДК: 811'243:37(063)

© Колектив авторів, 2023

© Сумський державний університет, 2023

language units and phenomena, distinguish between basic and additional information, analyze and compare language units of different levels, evaluate the obtained results educational activities, etc.

A component of the research method is the *method observation of language and language facts*, which involves conscious perception, comparison, analysis, synthesis, generalization and systematization of learned linguistic phenomena and concepts (their features, structure, functions, spheres of use). Using the method observation enables students to understand, perceive and become aware of linguistic phenomena and facts. Observation of the language can be conducted even after studying the theoretical material. In this case, this method is used to expand the circle of facts that illustrate and confirm the studied linguistic phenomenon.

In conclusion, we note that despite all the challenges, the war cannot cancel or postpone the educational process. Therefore, the most effective tools for learning the Ukrainian language will provide opportunities for the development of natural abilities and training of education seekers.

References

1. Кучерук О. А. Методи навчання в системі понять сучасної лінгводидактики. *Українська мова і література в школі*. 2013. 3. С. 10–15.
2. Nabok M. Teaching Ukrainian folk dumas at university: analysis in context of intercultural communication. *Advanced Education*. 2020. № 16. P. 4– 8. DOI: <http://dx.doi.org/10.20535/2410-8286.184554>

Нефедченко О. І.

доктор філософії, старший викладач кафедри іноземних мов та лінгводидактики,
Алексахіна Т. О.

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов та
лінгводидактики,
м. Суми, Сумський державний університет,

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ВЕДЕННЯ ДІАЛОГУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Вагоме місце з-поміж професійних умінь займають уміння застосовувати евристичний навчальний діалог при вивченні різних предметів, зокрема

іноземної мови. Означений підхід визначає провідним у навчанні студентів орієнтацію на опанування логікою навчального діалогу, оскільки він забезпечує більш повні можливості для творчого освоєння знань, підвищення рівня самостійності в опануванні студентами знань та умінь, сприяє виробленню таких важливих професійних якостей особистості, як самостійність, ініціативність, креативність, гнучкість мислення та ін. На підставі аналізу філософсько-методологічних, психолого-педагогічних досліджень В. Андрєєва, А. Хуторського, П. Копніна, А. Короля, Г. Гончаренка та інших це можливо в умовах пізнавально-творчої, тобто евристичної освіти, яка може бути схарактеризована як завершена інноваційна освітня система, що має на меті створення необхідних умов для розвитку і творчої самореалізації, самозростання особистості майбутнього професіонала.

На підставі системного аналізу Галузевого стандарту вищої освіти, Концепції «Нова українська школа» визначено групи основних умінь застосування евристичного навчального діалогу, якими мають оволодіти сучасні студенти, а саме: уміння ставити сутнісні пізнавальні запитання; уміння складати логічний ряд запитань для розвитку мислення, створення конкретного освітнього продукту; уміння взаємодіяти в інтерактивній групі; уміння здійснювати діагностику запитальної діяльності та діалогової взаємодії.

На підставі структурно-логічного аналізу теоретичних і практичних аспектів фахової підготовки студентів установлено, що *педагогічними умовами*, які забезпечують ефективне формування вмінь застосування евристичного навчального діалогу, є такі: 1) застосування евристичної освіти та її технологій як основи для формування професійних мотивів та умінь, професійно-творчої діяльності студентів; 2) використання евристичних технологій для формування у майбутніх фахівців умінь самостійного конструювання евристичного навчального діалогу у теоретичній підготовці і практичній діяльності; 3) створення й використання комплексу діагностичного інструментарію для самооцінки й оцінки рівнів сформованості у студентів умінь застосування евристичного навчального діалогу.

Провідними методами освоєння теоретичного матеріалу визначено авторський варіант «лекції прямої дії», де значне місце посідає евристичний діалог (на основі методик професорів Б. Коротяєва і М. Лазарєва), і контрольована викладачами самостійна робота студентів із засвоєння теоретичних знань. Крім «лекцій прямої дії», формування вміння застосування евристичного діалогу відбувається у студентів у процесі реалізації таких форм освітньої діяльності, як інтерактивний пошук у малих творчих групах, презентації своїх знахідок, дружня дискусія, тренінг та коучинг професійного спрямування, ділова гра тощо.

Однією із головних задач викладача можна виокремити ознайомлення студентів із технологіями евристичної освіти, особливостями постановки серії пізнавальних запитань під час діалогової взаємодії (основної складової евристичного діалогу). Студенти, використовуючи серії евристичних запитань, спрямованих на розкриття мети, завдань пізнавальної діяльності, засобів і способів їх розв'язання, опановували вміннями формулювати і переформулювати актуальну і значущу для кожного навчальну мету та відповідні до неї завдання.

Для ефективного застосування діалогової взаємодії під час дискусії студенти мають володіти *дискурсивною поведінкою*, яка проявляється в інтелектуальній, емоційній та вольовій сферах особистості. Щодо інтелектуальної сфери – це вміння зосереджувати увагу протягом певного часу, тримати в пам'яті отриману інформацію, аналізувати, робити висновки. Умовою успішної діалогової взаємодії є також вихованість емоційної сфери – комуніканти мають бути терплячими, толерантними один до одного, спокійними, урівноваженими, ввічливими, поважати думку інших. Вольові риси проявляються у здатності обирати до інших співрозмовників відповідний спосіб спілкування – для справжнього діалогу важливо: поважати право інших на висловлювання власної точки зору; вміти заохочувати співрозмовників шляхом перепитувань, навідних запитань, зацікавлених вигуків, погляду і т.д.; тактовно переривати співрозмовника в разі потреби; проявляти ввічливість під час

«пересікання реплік»); дотримуватися регламенту для того, щоб кожний мав право висловитися

Вербально зацікавленість розмовою демонструється використанням прийомів заохочення співрозмовника:

1. використання коротеньких реплік: *I see. Of course. Really? Oh?;*
2. використання допоміжного дієслова для формування питання: *Do you? Were you? Have you? Can you?*
3. повторення ключового слова або фрази:

A: A couple should date not less than two years before getting married.

B: Two years?

4. наведення запитань, які передбачають більш детальне висвітлення проблеми:

A: I think that living in a house is better than living in a flat because there is a garden near the house and children can spend more time outside.

B: But what about work in the garden? As far as I know gardening takes a lot of time.

5. демонстрація розуміння шляхом вигукування – *Mmmm.*

Невербально активне слухання проявляється кивком голови, спрямованим на співрозмовника зацікавленим поглядом.

Вміння влучно формулювати запитання для ведення (початку та розвитку) евристичного діалогу є важливим комунікативним умінням. Вміння поставити запитання дає можливість адресату «контролювати» хід обговорення проблеми.

Розглядаючи міжкультурні чинники у веденні діалогу-дискусії, є потреба розглянути наявні у відповідній культурі *табу*, під якими розуміємо моральні соціальні норми або вимоги до поведінки, які засновані на прийнятих у певному суспільстві уявленнях [1, с. 261]. Теми-табу є ключовим елементом кожної культури, і для того, щоб повноцінно вести діалог, необхідно усвідомлювати, які теми є прийнятними у певному суспільстві, а які ні. Говорячи про різні табу у рамках англійської національної культури, можна умовно виділити групи

«заборонених» тем для розмови: особисте та інтимне життя; прибуток та зарплатня; хвороби та смерть; політика; релігія.

Намагаючись вивести українську вищу освіту на європейський рівень, наша задача виховати майбутнього спеціаліста високого рівня, сформувати у нього, крім професійних якостей, діалогові вміння, які конче потрібні на всіх етапах його кар'єрного зростання. Вміння вести співбесіду, поводити себе в колективі з колегами, з клієнтами, з пацієнтами формуються поступово на прикладі вже готових діалогів, діалогових кліше, перегляді відео контенту, при вирішенні ситуативних задач. На наш погляд, саме евристична освіта, з її ідеями та технологіями, дає студентам свободу думки, відчуття комфорту та зацікавленості на занятті.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : Підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Харків : Вид. група «Основа», 2009. – 176 с.
3. Зайцева І. В. Принципи відбору та тематика проблемних ситуацій для формування у майбутніх вчителів іноземної мови компетенції в англійському діалогічному мовленні / І. В. Зайцева // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – Випуск 19. – №19. – С. 85–93.
4. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання: Монографія / А. А. Калита. – К. : Видавничий центр КДЛУ, 2001. – 351 с.
5. Топтигіна Н. М. Навчання дискусії на матеріалі художніх текстів у процесі вивчення англійської як другої іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Н. М. Топтигіна – К., 2004. – 304 с.